

1 בפברואר, 2021

לכבוד
היועץ המשפטי לממשלה – אביחי מנדלבלית
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים, 91010
טל: 02-6466521; פקס: 02-6467001

באמצעות הפקס + אישור טלפוני

מכובדנו,

הנדון: משרד הביטחון - גלי צה"ל

בשם מרשנו, ארגון העיתונאים בישראל (ע"ר), הרינו מתכבדים לפנות אליך בהתייחס לנדון, כדלקמן:

1. בהתאם לפרסומים, עולה, כי שר הביטחון בוחן את הוצאת "גלי צה"ל" ממשרד הביטחון – מדינת ישראל, לגורם אזרחי, או לסגירתה של התחנה.
2. עוד עולה מאותם פרסומים, כי שר הביטחון החליט בשיתוף הרמטכ"ל על הקמת צוות בין-משרדי בראשות מנכ"ל משרד הביטחון לגיבוש הצעה למתכונת העברת התחנה לידי גורם אזרחי או סגירתה.
3. מיותר לציין כי להחלטה זו מצד שר הביטחון ובתוך כך, הקמת ועדה בנושא יש כדי השלכה משמעותית על גורל התחנה ועובדיה.
4. מדינת ישראל – משרד הביטחון, מחזיקה בתחנת הרדיו גלי צה"ל. גלי צה"ל (בראשי תיבות: "גל"צ") היא תחנת רדיו צבאית, בפריסה ארצית, הפועלת במסגרת צה"ל, כיחידה של אגף כוח האדם (להלן: "גלי צה"ל"). בגלי צה"ל מועסקים חיילים בשירות חובה וקבע וכן, אזרחים עובדי צה"ל.
5. גלי צה"ל היא תחנת שידור התופסת מקום חשוב במערך התקשורת הלאומית ופועלת מאז 1950 של המדינה ככלי תקשורת ציבורי.
6. החלטה בנוגע לגלי צה"ל, ובכלל זה העברתה לידי גורם אזרחי או סגירתה, אינה עניין של מה בכך, ובוודאי לא בהתייחס לגוף שהוא כלי תקשורת ציבורי ובוודאי שלא ניתן לבצע שינויים כה דרמטיים במעמדה של גלי צה"ל בתקופת ממשלת מעבר, ערב בחירות.
7. כידוע, גלי צה"ל נושאת בליבה מערכת עיתונאית מובילה וחשובה, וכוונה להביא לשינויים במעמדה לרבות הפרטתה לידי גורם פרטי (אזרחי כלשון ההחלטה) או סגירתה בימי ממשלת מעבר יש כדי להביא גם לפגיעה בחופש העיתונות.
8. מהלך כזה, ככל שיקודם יהיה בו כדי להביא לסופה של גלי צה"ל והמערכת העיתונאית שלה לצד פגיעה אנושה בעובדיה שיאבדו את מטה לחמם ולצד פגיעה בציבור – שיאבד מערכת עיתונאית מרכזית דווקא בתקופה שבה העיתונות – שהוכרה כחלק מהרשות הרביעית – תחת מתקפה והצורך בעיתונות ציבורית איתנה בדמוקרטיה הישראלית רק גובר.
9. גם לא למותר לציין את שנקבע בעניין חופש העיתונות וחשיבותו, בעיקר ביחס לגופי תקשורת ציבוריים, לפני כשנתיים ימים, בפסק דין מהדהד שיצא מלפני בית המשפט העליון. ומפאת חשיבותם של הדברים נביאם בהרחבה:

"רוב השחקנים במגרש התקשורת, הינם שחקנים פרטיים. העיתונות הכתובה כולה ורובם של ערוצי הטלוויזיה והרדיו בישראל, לרבות מערכות החדשות שלהם, הינם גופים פרטיים. תאגידי שידור פרטיים, אשר אין חולק גם על חשיבותם הרבה ועל החובה לשמור אף על עצמאותם, מתאפיינים, בין היתר, בניסיונם להשיא רווח לבעליהם. מטרה זו, המשותפת לכל התאגידי העסקיים באשר הם (ולאו דווקא אלו התקשורתיים), היא, כמובן, לגייסות ורואיה. עם זאת, במציאות שבה שוק התקשורת נשלט על-ידי קבוצה מצומצמת יחסית של בעלי אינטרסים, ישנו חשש כי "שוק הדעות" יכיל בתוכו מנעד דעות מצומצם בלבד (מתחם), אשר עשוי לשקף, כך יש להניח, את האינטרסים של בעלי השליטה בשוק, או לנטות לדעותיהם. ראו: יואב המר "השתתפות אזרחים והבטחת מגוון בשיח הציבורי המתקיים באמצעי התקשורת של מדינה דמוקרטית" משפט וממשל יג 357 (תשע"א) (להלן: המר)). חשש זה מצדיק, בתפיסה המערבית האירופאית המקובלת (אשר יש לה רלבנטיות לענייננו, ולו בשים לב לחברותו של התאגידי באיגוד השידור האירופי, אך גם בשל שיקולים נוספים) – הטלת חובה על המדינה לפעול לתיקון המצב. מאחר שגיוונו של שוק הדעות לא יכול להיעשות באמצעות מתן זכות קנויה לכל אזרח להתבטא כרצונו באמצעי התקשורת ההמוניים, התגבשה התפיסה לפיה כדי למלא את חובתה הנ"ל – על המדינה לדאוג לכך שהתקשורת תנסה לשקף בפועל את מגוון הדעות והרעיונות הקיימים בחברה (ראו: בג"ץ 6218/93 כהן נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד מט(2) 529, בפסק דינו של הנשיא מ' שמגר (1995) (בדעת מיעוט לעניין התוצאה האופרטיבית); המר, בעמ' 374; והשוו: Jerome A. Barron, Access to the Press – a New First Amendment Right, 80 Harv. L. Rev. 1641, 1677 (1966); Rachael Craufurd Smith, Broadcasting Law and Fundamental Rights 213-214 (1997); עיינו במקביל בפסק דינו של בית המשפט העליון האמריקאי בעניין Turner Broadcasting Sys., Inc. v. FCC, 512 U.S. 622, 663-664 (1994), אשר קבע, במסגרת עתירה נגד חקיקה שנטען כי היא פוגעת בחופש הביטוי, כי שימורו של שוק הדעות והרעיונות מהווה תכלית חשובה ומוצדקת).

כפועל יוצא מכך הרי משנוסד שידור ציבורי – אין לבטלו, כשם שאין לבטל מכרז שנערך, אף אם לא הייתה חובה לקיימו מלכתחילה (עיינו והשוו: בג"ץ 273/60 גיבשטיין נ' ראש העיר, חברי המועצה ובני העיר ראשון לציון, פ"ד טו 916, 919 (1961); בג"ץ 685/78 מחמוד נ' שר החינוך והתרבות, פ"ד לג(1) 767 (1979)).

דרך המלך שבה המדינה יכולה לצעוד כדי למלא את חובתה הנ"ל ולדאוג לגיוונו ולשימורו של שוק דעות עשיר ותוסס, היא באמצעות הדאגה לכינונו של שידור ציבורי מקצועי, אמין ועצמאי¹⁰.

10. זאת ועוד. מעבר לשאלה הכללית – האם ראוי או לא ראוי לסגור את גלי צה"ל בכלל, הרי ברי כי בענייננו, בתקופת הזמן בה אנו נמצאים, עולה שאלה משנית – והיא האם ראוי לקבל החלטה כלשהי בעניין, ולו החלטה מקדמית, דווקא בתקופה של ממשלת מעבר. ודוק: בעוד פחות מחודשיים, עומדת להתרגש על מדינת ישראל מערכת בחירות, כאשר הממשלה המכהנת היא "ממשלת מעבר", כזו שמתחם הפעולה שלה מצומצם על פי דין לעומת ממשלה רגילה ובסמכותה לבצע רק מה שקיים לגבי צורך ציבורי חיוני ודחוף בעשייה, כזה שלא יכול להמתין עד לאחר הבחירות.

11. ולא למותר להזכיר, כי גם בעניין זה הרי נקבעה הלכה פסוקה חד משמעית וברורה, זה מכבר, והיא ממשיכה להדהד ולהשפיע על המצב המשפטי לעת הזו. וכך נפסק:

"מתבקשת המסקנה כי לעניין סוגיות נתונות, מיתחם הסבירות של ראש-ממשלה שהתפטר ושל חברי ממשלתו צר ממיתחם הסבירות של ראש-ממשלה ושל ממשלה המכהנים כרגיל. הטעם לכך הוא זה שעל ראש-ממשלה

¹ בג"ץ 2996/17 ארגון העיתונאים בישראל ואח' נ' ראש הממשלה ואח', סעיפים 36-37, 23.1.2019.

זה ועל ממשלה יוצאת זו להביא בחשבון את הנתון המיוחד – נתון שממשלה ברגיל אינה צריכה להתחשב בו – והם תכלית קיומה ומקור סמכותה. זאת ועוד, "מיתחם" הסבירות של ראש-ממשלה וממשלה אלו משתנה ככל שמועד סיום כהונתו של ראש-הממשלה הנבחר מתקרב והולך. על-כן "מיתחם" זה נעשה צר יותר – והצורך באיפוק ובריסון נדרש יותר – לאחר הבחירות, ובטרם יחל ראש-הממשלה הנבחר בכהונתו, והכול כפוף לצורכי הציבור החיוניים. כך, למשל, ככלל, ראוי הוא בגדרי מדיניות הפנים כי ראש-ממשלה יוצא וחברי ממשלתו לא יבצעו מינויים למשרות בכירות וישאירו את מלאכת המינוי לראש-הממשלה הנבחר ולממשלתו, אלא אם כן, בנסיבות העניין, דרישות התפקיד יוצרות צורך ציבורי חיוני לאייש את המשרה בלא להמתין לתחילת הפעילות של ראש-הממשלה הנבחר, או שמדובר במינוי מקצועי כאשר לא נראה טעם מספיק לדחיית המינוי. הוא הדין בניהולה של מדיניות חוץ או ביטחון".²

12. ודוק: לא בכדי הוציא מלפניו היועץ המשפטי לממשל משך השנים הנחיות שונות בעניין זה ממש. ומה שנכון לגבי מדיניות חוץ וביטחון, לגבי מינויים וכדומה, נכון גם – מקל וחומר – לגבי סגירתה של תחנת שידור ציבורית כגלי צה"ל שהערכים, הזכויות והאינטרסים הגלומים בהמשך קיומה רבים ביותר וכבדי משקל, כאמור לעיל. אין זה ראוי, כי החלטה כלשהי, ולו החלטה מקדמית, בעניין עתידה של תחנת הרדיו הציבורית הנ"ל תעשה דווקא בתקופה של "בין השמשות" מבחינה שלטונית.

13. הנה כי כן, כוונה להביא לשינוי מבני דרמטי בתחנת שידור בימים של "בין השמשות", חורגת ממתחם הסבירות וברי כי אין צורך ציבורי חיוני וכי ניתן להמתין עם החלטה כה הרת גורל, הן כלפי פרנסתם של עובדים והן כלפי מערכת עיתונאית ציבורית וזאת עד לאחר יום הבחור הקרוב ועד מתן לגיטימציה לממשלה נבחרת על ידי הכנסת.

14. מכל השיקולים והנימוקים דלעיל, מתבקשת התערבותך הדחופה, המהירה והעניינית, בכל הנוגע למהלכיו של משרד הביטחון והעומד בראשו, ולרבות מתן הנחיה ולפיה יש דופי של ממש בקידום מהלך כה דרמטי בתקופת ממשלת מעבר.

בכבוד רב ובברכה,

ד"ר מורן סבוראי, עו"ד אמיר בשה, עו"ד

העתקים:

(רא"ל במיל'), בני גנץ, שר הביטחון
רב אלוף אביב כוכבי, הרמטכ"ל
(אלוף במיל') אמיר אשל, מנכ"ל משרד הביטחון
מר שמעון אלקבץ, מפקד גלי צה"ל
מר יאיר טרצ'יצקי, יו"ר ארגון העיתונאים בישראל
מר משה פרידמן, יו"ר ארגון אזרחים עובדי צה"ל
מר אלי גרשנקרוין, מנכ"ל ארגון העיתונאים בישראל
גב' ענת סרגוסטי, אחראית חופש עיתונות, ארגון העיתונאים בישראל
עו"ד מאיר אסרף, יועמ"ש ארגון אזרחי עובדי צה"ל

² בג"ץ 5167/00 וייס נ' ראש הממשלה ואח', פ"ד נח(2) 470, 455 (2001). ור' גם: בג"ץ 8815/05 עו"ד לנדשטיין נ' עו"ד שפיגלר, 26.12.2005; בג"ץ 2453/06, 2460/06 ההסתדרות הרפואית בישראל ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', 21.3.2006.